

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 27. juuni 2022
(OR. en)

10729/22

POLMAR 43
POLGEN 102
COMAR 42
ENV 676
ENER 340
MAR 137
MARE 54
PECHE 235
RELEX 897
SUSTDEV 118
TRANS 451

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Saaja:	Nõukogu peasekretariaat
Komisjoni dok nr:	JOIN(2022) 28 final
Teema:	ÜHISTEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE Suunavõtt kestlikule sinisele planeedile - Ühisteatis ELi ookeanide majandamise tegevuskava kohta

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument JOIN(2022) 28 final.

Lisatud: JOIN(2022) 28 final

LIIDU VÄLISASJADE
JA JULGEOLEKUPOLIITIKA
KÕRGE ESINDAJA

Brüssel, 24.6.2022
JOIN(2022) 28 final

**ÜHISTEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Suunavõtt kestlikule sinisele planeedile - Ühisteatis ELi ookeanide majandamise
tegevuskava kohta**

{SWD(2022) 174 final}

SISSEJUHATUS

Ookeanid on elu jaoks Maal äärmiselt olulised ning pakuvad nii inimestele kui ka kogu planeedile vajalikke teenuseid ja hindamatut kasu. Neil on oluline roll kliima reguleerimisel, neist saab rohkem hapnikku kui kõikidest metsadest kokku ning nende tähtsus on määrav selliste pakiliste üleilmsete probleemide lahendamisel nagu toiduga kindlustatus, energia ja rohepööre. Samuti on ookeanid osa rannikukogukondade sotsiaalsest ja kultuurilisest pärandist ning rahvusvahelise kaubanduse võti, sest üle 80 % maailma kaubandusest toimub meritsi ning umbes kaks kolmandikku maailma nafta- ja gaasitarnetest tuleb kas merest või meritsi. Siiski jäävad ookeanid sageli tähelepanuta. Neid kasutatakse ebaseaduslike eesmärkidel, nagu piraatlus, terrorism või relvastatud röövimised merel, inimkaubandus, ebaseaduslike ainete ja relvade salakaubavedu.

Ookeanide majandamisega püütakse lahendada paljusid probleeme, mis tulenevad maailmamere mitmemõõtmelisest ja omavahel seotud rollist. 2016. aastal oli **Euroopa Liit esimene juhtiv majandusjõud**, kes käivitas rahvusvahelise ookeanide majandamise kava¹ ning võttis kohustuse tagada ohutu, turvaline, puhas, heas seisundis ja säästvalt majandatud maailmameri. Kuigi EL on oma tegevusele endiselt vankumatult pühendunud, tuleks mitmete sellest ajast alates toimunud arengusuundade põhjal kõnealust kava ajakohastada.

Esiteks on võitlus kliimamuutuste ja keskkonnaseisundi halvenemise vastu üks ELi peamisi poliitilisi prioriteete. Maailmameri on osa **Euroopa rohelisest kokkuleppes** ja visioonist **Euroopa maailmapositsiooni tugevdamisel** ning tegemist on globaalse küsimusega, mis nõuab mitmepoolset reageerimist².

Teiseks kiireneb maailmamere allakäik, kuna jätkusuutmatu inimtegevus ja selle kahjulik mõju halvendavad jätkuvalt maailmamere seisundit, tuues kaasa põhjalikud muutused, mis võivad jõuda teatavate **murdepunktideni**. Maailmamere hädaolukord on näha selles, et **asjakohaseid üleilmseid kohustusi täidetakse piiratud ulatuses**. Need kohustused on näiteks bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni kohased Aichi eesmärgid ning ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 ja selle kestliku arengu eesmärk nr 14 (ookeanid ja mereressursid).

Kolmandaks on maailmameri üks maailma suurimaid geopoliitilisi alasid, mida näitab hiljutine pingete suurenemine Vahemere idaosas ja Lõuna-Hiina merel, kus liikmesriigid nõuavad territoriaalse terviklikkuse ja navigatsiooniõiguste austamist ning vaidluste rahumeelset lahendamist. Venemaa sõjaline agressioon Ukraina vastu mõjutab üleilmset stabiilsust ja Musta mere piirkonna julgeolekut ning muret tekitab olukorra mõju merele.

Neljandaks on maailmameri muutunud üleilmsel tasandil poliitiliseks tõukejõuks ja 2022. aasta on ookeanide jaoks pöördeline aasta, mil toimuvad mitmed olulised läbirääkimised³ ja ookeanikonverentsid⁴. Maailmamerest on saanud oluline teema kliimat ja elurikkust käsitlevates rahvusvahelistes aruteludes. Meremeeste kriis, mida süvendas COVID-19 pandeemia, tõi esile sotsiaalse mõõtme, st meremeeste inimväärsete töö- ja elutingimuste tähtsuse⁵. Rahvusvahelisel tasandil pöörati tähelepanu ka sellele, et mõned riigid ei järgi rahvusvaheliselt kokkulepituid eeskirju ja standardeid, mis põhjustab ebaausat

¹ JOIN(2016) 49 final

² COM(2019) 640 final; JOIN(2021) 3 final

³ Läbirääkimised avamerelepingu üle (BBNJ), 2020. aasta järgse üleilmse elurikkuse raamistiku üle ja kahjulike kalandustoetuste keelustamise üle WTOs, lõpule viidud 16. juunil 2022.

⁴ Maailmamere tippkohtumine (9.–11. veebruar 2022, Brest), 7. konverents „Meie ookean“ (13.–14. aprill 2022, Palau), ÜRO 2. ookeanikonverents (27. juuni – 1. juuli 2022, Lissabon).

⁵ [wcms_760649.pdf \(ilo.org\)](#)

konkurentsi ja moonutab võrdseid võimalusi ELi sidusrühmade kahjuks. Üks näide on nn avatud registrid.

Võttes arvesse, et tegemist on maailma suurima kombineeritud majandusvööndiga ja pidades silmas eespool nimetatud arengusuundi, **on ELi ja selle liikmesriikide jaoks äärmiselt oluline kinnitada ja ajakohastada oma ookeanide paremaks majandamiseks võetud kohustust.**

Maailmamerd ähvardavad ohud⁶

- Mereliigid kaovad kliima soojenemise tõttu kaks korda kiiremini kui maismaaliigid.
- 34,2 % maailma merekalavarudest on ülepüütud.
- Viimase neljakümne aasta jooksul on Arktika kaotanud jääala, mis on pindalalt ligikaudu kuus korda suurem kui Saksamaa.
- Kui temperatuur tõuseb 2 °C võrra, kaoks üle 99 % korallrahudest.
- Igal aastal tekib 300 miljonit tonni plastijäätmeid. Samas ringlusse võetakse neist ainult 9 %.
- Keskmine merepind tõuseb 2050. aastaks jätkuvalt ligikaudu 0,3 meetri võrra ja 2100. aastaks väga suurte heitkoguste stsenaariumi korral 2 meetri võrra, millega kaasneb inimeste sundrände oht. 2050. aastaks oleks see arv kuni 340 miljonit inimest ja 2100. aastaks 630 miljonit inimest.

EESMÄRGID

Tuginedes 2016. aasta rahvusvahelisele ookeanide majandamise kavale ja ookeanide sidusrühmadega konsulteerimise protsessile,⁷ võtab EL veelgi aktiivsema rolli ookeanide majandamisel ning ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 ja selle kestliku arengu eesmärgi nr 14 rakendamisel, tehes selleks järgmist:

- tugevdades ookeanide majandamise rahvusvahelist raamistikku **üleilmsel, piirkondlikul ja kahepoolisel** tasandil;
- muutes ookeanide **kestlikkuse** 2030. aastaks reaalsuseks, võttes ühiste probleemide ja kumulatiivse mõju suhtes kooskõlastatud ja üksteist täiendava lähenemisviisi;
- muutes ookeanid **ohutuks ja turvaliseks** ruumiks, kuna konkurents rahvusvahelistes vetes ja reeglitepõhise mitmepoolse korra probleemid on teravnemas;
- kogudes rahvusvahelisi ookeanialaseid **teadmisi** tõenduspõhiste otsuste tegemiseks, et võtta meetmeid maailmamere kaitseks ja säästvaks majandamiseks.

ELI PEAMISED PRIORITEEDID OOKEANIDE MAJANDAMISE VALDKONNAS⁸

Merekeskkonna elurikkuse kao peatamine ja tagasipööramine

- Sõlmida võimalikult kiiresti **ambitsioonikas ÜRO avamereleping (mere elurikkus väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni olevatel aladel)**

⁶ Pinsky, M.L., Eikeset, A.M., McCauley, D.J. *et al.* Greater vulnerability to warming of marine versus terrestrial ectotherms. *Nature* 569, 108–111 (2019); FAO. 2020. *The State of World Fisheries and Aquaculture 2020. Sustainability in action*. Rooma; IPCC AR6 WG1; [New elevation data triple estimates of global vulnerability to sea-level rise and coastal flooding | Nature Communications](#)

⁷ [Suunatud veebikonsultatsiooni](#) kaudu; [tõendite esitamise kutse](#) – vt „Kokkuvõtte konsulteerimistegevusest ookeanide majandamise kava ajakohastamiseks; ELi rahvusvaheline ookeanide majandamise foorum.

⁸ Rohkem meetmeid on loetletud käesoleva ühisteatise lisas.

- Luua ambitsioonikas 2020. aasta järgne üleilmne elurikkuse raamistik eesmärgiga määratleda 2030. aastaks 30 % maailmamere merekaitsealadena
- Määrata kindlaks uued laiaulatuslikud merekaitsealad Lõuna-Jäämeres

Merepõhja kaitsmine

- Keelata süvamerekaevandamine, kuni lüngad teadustöös on nõuetekohaselt täidetud, kaevandamisel puudub kahjulik mõju ja merekeskkond on tõhusalt kaitstud
- Reguleerida vajaduse korral elurikkusele eriti kahjulike püügivahendite kasutamist

Säästva kalapüügi ja vesiviljeluse tagamine

- Rakendada täislepimatust ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi suhtes
- Tugineda kahjulikke kalandustoetusi käsitlevale üleilmsele WTO kokkuleppele, mis sõlmiti juunis 2022, ja tugevdada seda elementidega, milles ei ole veel kokkuleppele jõutud
- Vaadata läbi ELi kalandus- ja vesiviljelustoodete turustamisstandardid

Rahvusvaheliste eeskirjade ja standardite järgimise tagamine

- Soodustada nn avatud registritena toimivate lipuriikide kohustuste täitmist

Kliimamuutuste vastu võitlemine, et saavutada maailmamere hea seisund

- Saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus, sealhulgas dekarboniseerida kalapüük ja muu merendustegevus
- Säilitada ookeani loomulik nn sinine süsinik
- Tagada, et enne süsinikdioksiidi eemaldamise uute geoinseneeriarakenduste kasutuselevõttu on olemas piisav teaduslik alus sellise tegevuse õigustamiseks, ning võtta asjakohaselt arvesse sellega seotud riske ja mõjusid

Võitlemine merereostusega

- Sõlmida 2024. aastaks ambitsioonikas õiguslikult siduv üleilmne plastileping

Ookeanialaste teadmiste arendamine

- Soodustada valitsustevahelise teadus- ja poliitikaliidese loomist ookeanide kestlikkuse tagamiseks, eesmärgiga luua valitsustevaheline ookeanide kestlikkuse töörihm (IPOS)

Maailmamere investeerimine

- Investeerida kuni miljard eurot ookeanide ja rannikualade elurikkuse edendamiseks, sealhulgas avamerel (2021–2027)
- Eraldada 350 miljonit eurot aastas ookeanuuuringuteks (programmi „Euroopa horisont“ (2021–2027) kaudu)

ELi vahendid ookeanide majandamiseks

Üleilmsel areenil tunnustatakse ELi kui üleilmsetele probleemidele koordineeritud mitmepoolsete lahenduste otsijat ja reeglitepõhise rahvusvahelise süsteemi haldajat. Maailmameri vajab ühist lähenemisviisi, mis põhineb rahvusvahelise õiguse sätetel ja mille keskmes on ÜRO mereõiguse konventsioon (UNCLOS)⁹. Kasutades oma poliitilist ja diplomaatilist mõjuvõimu, mis põhineb põhiõiguste ja -väärtuste kaitsmisel ning kestliku arengu edendamisel kooskõlas kestliku arengu tegevuskavaga aastani 2030 ja selle kestliku arengu eesmärkidega, tegutseb EL ausa vahendaja, silla loojana ning rahvusvahelistel

⁹ Ookeanide üleilmne majandamine põhineb ÜRO mereõiguse konventsioonil, mis on üldine õigusraamistik, milles tuleb ellu viia kõik ookeaniga seotud tegevused, ning selle kahel rakenduskokkuleppel i) 10. detsembri 1982. aasta ÜRO mereõiguse konventsiooni XI osa rakendamist käsitleval lepingul; ii) ÜRO 10. detsembri 1982. aasta mereõiguse konventsiooni piirialade kalavarude ja pika rändega kalavarude kaitset ja majandamist käsitlevate sätete rakenduskokkuleppel.

läbirääkimistel, foorumitel ja protsessides liikumapaneva jõuna ning toetab seeläbi ookeanide säästva majandamise jaoks hädavajalikke otsuste ja meetmete võtmist.

Kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppe, mitmepoolsust käsitleva ühisteatise, ELi strateegilise kompassi ning rahumeelse ja kestliku Arktika head käekäiku käsitleva ELi poliitikaga ning ELi strateegiaga koostöök India ja Vaikse ookeani piirkonnas¹⁰ taotleb EL **partnerlusi** ja **liite** kolmandate riikide, mitmepoolsete ja piirkondlike organisatsioonide, sealhulgas rahvusvahelisi norme kehtestavate organisatsioonidega, kasutades oma finants- ja regulatiivset võimu, ning valitsusväliste osalejatega, nagu valitsusvälised organisatsioonid, ettevõtjad, teadusringkonnad ja kodanikuühiskond laiemalt. Selleks kasutab EL **piirkondlikke** ja **kahepoolseid dialooge**, ookeanialast **arengukoostööd**,¹¹ **konkreetsed teavitustegevust** ja **demarše**, peamisi prioriteete käsitlevate **koalitsioonide loomist** ning **mitut sidusrühma hõlmavate üleilmsete ürituste** (ühiselt) korraldamist, et veelgi enam **koondada ja hoida üleilmseks tegevuseks vajaminevat hoogu**.

EL tegeleb merel turvalisuse ja ohutuse tagamiseks väljatöötatud Euroopa Liidu merendusjulgeoleku strateegia ja selle läbivaadatud tegevuskava¹² abil maailmamere turvalisust mõjutavate probleemidega, nagu piiriülene ja organiseeritud kuritegevus, meresõiduvabadusega seotud ohud, elurikkust ähvardavad ohud, kliimajulgeoleku probleemid või keskkonnaseisundi halvenemine ebaseadusliku või juhusliku merreheitmise tõttu.

EL usub, et tema eeskuju võib soodustada edusammude tegemist ja aidata luua ühist arusaama ookeanide majandamise kestliku lähenemisviisi väljatöötamiseks kogu maailmas, ning tunnistab, et **tõeline juhtpositsioon algab kodust**. See kajastub eelkõige reformitud ühisel kalanduspoliitikal põhinevas ELi kalanduspoliitikas ning ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastastes meetmetes; ELi lähenemisviisis kestlikule sinisele majandusele; mereruumi planeerimise direktiivis; merebasseinipõhistes ja makropiirkondlikes koostööraamistikutes; ELi keskkonnapoliitikas, milles viidatakse eelkõige ELi merestrateegia raamdirektiivile, elurikkuse strateegiale aastani 2030, nullsaaste tegevuskavale ja looduse taastamist käsitleva õigusakti ettepanekule; ELi kliimapoliitikas, eelkõige seoses ELi kliimamääruse, paketi „Eesmärk 55“ ja kliimamuutustega kohanemise strateegiaga; meretranspordi turvalisust käsitlevates õigusaktides ning andmeid, vaatlusi ja teadusuuringuid käsitlevates meetmetes, eelkõige ELi kosmoseprogrammi allprogrammi Copernicus, teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamisprogrammi „Euroopa horisont 2021–2027“ ning Euroopa missiooni „Meie ookeanide ja vete taastamine 2030. aastaks“ raames¹³.

1. Ookeanide majandamise raamistiku tõhustamine

Merekeskkonna elurikkuse kaitse ja säilitamine on ELi välistegevuse peamised prioriteedid, mis on seotud tulevase rahvusvahelise õiguslikult siduva instrumendiga ÜRO mereõiguse konventsiooni raames, mis käsitleb **mere elurikkust väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni olevatel aladel**, ja tulevase 2020. aasta järgse üleilmse elurikkuse

¹⁰ JOIN(2021) 3 final; [strategic_compass_en3_web.pdf\(europa.eu\)](#); JOIN(2021) 27 final; JOIN(2021) 24 final

¹¹ Naabrusspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi kaudu. EL ja selle liikmesriigid on ühed tähtsaimad ookeanidega seotud arenguabi andjad ja vabatahtlikud panustajad rahvusvahelistesse organisatsioonidesse/protsessidesse. Aastatel 2014–2020 eraldati ELi arengupoliitika raames ookeanide majandamise edendamiseks kolmandates riikides üle miljardi euro.

¹² 11205/14

¹³ Määrus nr 1380/2013; määrus nr 1005/2008; COM(2021) 240; direktiiv 2014/89/EL; 2008/56/EÜ; COM(2020) 380; COM(2021) 400; määrus (EL) 2021/1119; COM(2021) 550; COM(2021) 82; määrus (EÜ) nr 725/2004; direktiiv 2005/65/EÜ.

raamistikuga, sealhulgas bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni raames kavandatud **30 % kaitse-eesmärgiga 2030. aastaks**. ELi soov on saavutada veel 2022. aastal **rahvusvaheliselt siduv kokkulepe**, milles käsitletakse mere elurikkust väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni olevatel aladel, ning tagada selle tõhus ratifitseerimine ja rakendamine. Lisaks aktiivsele osalemisele läbirääkimistel on EL oma ookeanidiplomaatia alaste jõupingutuste kaudu juhtinud sellise kõrgetasemelise koalitsiooni loomist, mis käsitleb mere elurikkust väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni olevatel aladel,¹⁴ et saavutada ambitsioonikas, õiglane ja tõhus kokkulepe. Ühtlasi aitab EL oma diplomaatilise võimekuse ja teavitusvõime kaudu jätkuvalt saavutada kokkulepet uute **merekaitsealade määramise** kohta **Lõuna-Jäämeres**, mis on oluline panus 2030. aastaks 30 % kaitse-eesmärgi saavutamisse.

Süvamerekaevandamise osas on teadusringkonnad ja riigid üldiselt üksmeelel,¹⁵ et süvamerekeskkonna ja kaevandamise mõjuga seotud teadmised ei ole piisavalt põhjalikud, et võimaldada tõenduspõhiste otsuste tegemist, mis võimaldaksid seda ohutult kasutada¹⁶. EL toetab jätkuvalt süvamerekaevandamise keelustamist seni, kuni need teaduslikud küsimused on leidnud nõuetekohase vastuse ja on võimalik tõendada, et kaevandamisel ei ole kahjulikku mõju, ning nagu on nõutud ÜRO mereõiguse konventsioonis, on süvamerekaevandamise kasutamist käsitlevates eeskirjades kehtestatud vajalikud sätted merekeskkonna tõhusaks kaitsmiseks. EL jätkab osalemist Rahvusvahelises Süvamerepõhja Organisatsioonis (ISA) peetavates läbirääkimistes süvamerekaevandamise kasutamist käsitlevate eeskirjade üle, et luua tugev merekeskkonna kaitse raamistik, sealhulgas läviväärtuste ning normide standardid ja suunised. Samal ajal toetab EL teadusuuringuid, mille eesmärk on parandada teadmisi süvamere ökosüsteemide ning seire- ja järelevalvetechnoloogiate kohta.

EL kutsub üles kehtestama kõrgeimaid rahvusvahelisi standardeid **läbipaistvuse, hea valitsemistava ja sidusrühmade kaasamise** kohta rahvusvahelistes organisatsioonides, nagu ISA ja WTO, ning on valmis neid toetama.

Kalapüügi puhul tuleks järgida mere elusressursside ja mereökosüsteemide pikaajalise kaitse ja säästva kasutamise põhimõtteid.

EL püüab **ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata (ETR-) kalapüügi** suhtes täisleppimatust rakendades luua ausatele ettevõtjatele võrdsed tingimused ning toetada kalavarude säästvat kasutamist käsitlevate kaitse- ja majandamiseskriptide järgimist. Pidades ETR-kalapüügi määrase kohaselt kolmandate riikidega ETR-kalapüügi alaseid dialooge, tagab EL, et riigid täidavad oma rahvusvahelisi kohustusi.

Säästva kalapüügi partnerluslepingud loovad kindla raamistiku kahepoolseks koostööks valitud ELi mittekuuluvate partnerriikidega ning aitavad edendada merendus- ja kalanduspoliitikat, sealhulgas selle keskkonna-, sotsiaal- ja kaubandusaspekte.

ELil oli WTO 12. ministrite konverentsil juhtpositsioon kokkuleppe sõlmimisel kahjulike kalandustoetuste keelustamiseks kooskõlas ÜRO kestliku arengu eesmärgiga 14.6 (kestliku arengu eesmärk 14.6). Eelkõige nõudis EL edukalt, et tunnistataks seost kalavarude säästva majandamise ja ülepuütud kalavarude püügi toetamise suutlikkuse vahel, keelustatakse

¹⁴ [Maailmamere kaitse: aeg tegutseda \(europa.eu\)](http://aeg.tegutseda.europa.eu)

¹⁵ <https://www.iucncongress2020.org/motion/069>

¹⁶ [Maailma Majandusfoorum, „Decision-Making on Deep-Sea Mineral Stewardship: A Supply Chain Perspective“, VALGE RAAMAT, aprill 2022; D. Amon et al., 2022. Assessment of scientific gaps related to the effective environmental management of deep-seabed mining, 138 Marine Policy; Miller et al., 2018. An Overview of Seabed Mining Including the Current State of Development, Environmental Impacts, and Knowledge Gaps.](#)

täielikult ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi toetused, võetaks vastu erisätted avamere kohta, mida piirkondlik kalandusorganisatsioon ei halda, ning kehtestatakse ranged läbipaistvusnõuded. Kooskõlas kestliku arengu eesmärgiga 14.6 täidab EL endiselt juhtrolli jätkuvates läbirääkimistes WTO täiendavate eeskirjade üle, mis käsitlevad liigset püügivõimsust ja ülepüüki hõlmavaid toetusi.

EL on kõige silmapaistvam osaleja kogu maailma **piirkondlikes kalandusorganisatsioonides** ja kalandusasutustes. EL edendab seal kalavarude kestlikkust, soodustab usaldusväärsetel teaduslikel nõuannetel põhinevat läbipaistvat otsuste tegemist, tõhustab teadusuuringuid ja parandab nõuetele vastavust.

Väga oluline on ka **Arktika mere elusressursside**, sealhulgas kalavarude **kaitse ja säästev kasutamine**. Põhja-Jäämere keskosas reguleerimata avamerekalapüügi vältimist käsitleva kokkuleppe osalisena on EL pühendunud selle täielikule rakendamisele¹⁷.

Elurikkuse strateegia aastani 2030 raames töötab EL välja tegevuskava, mille eesmärk on kaitsta kalavarusid ja mere ökosüsteeme ning meetmeid kalanduse mõju, sealhulgas merepõhjale avalduva mõju piiramiseks ning aidata kaasa keskkonnaeesmärkide saavutamisele.

Merekeskkonna kaitset koordineeritakse piirkondlikul tasandil ELi osalemise kaudu piirkondlikes merekonventsioonides. Eelkõige on abiks tugevad sidemed ELi poolse merestrateegia raamidirektiivi rakendamisega, millega tagatakse, et nii ELi liikmesriigid kui ka kolmandad riigid püüavad saavutada samaväärseid merede ja ookeanide kaitsmise eesmärke.

ELil on tihedad suhted mitme partneriga, näiteks on pikaajaline partnerlus Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidega, mida EL püüab tugevdada Cotonou lepingule järgneva Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide organisatsiooniga sõlmitava partnerluslepingu abil. Koos ELi paljude kolmandatest riikidest partneritega sõlmitud partnerlus- ja koostöölepingute ning kaubanduslepingutega paneb see aluse tugevamale poliitilisele ja strateegilisele koostööle, mis põhineb ühistel väärtustel ja eesmärkidel.

ELi juhitud ookeanialane koostöö

Ebaseaduslik, teatamata ja reguleerimata (ETR-) kalapüük

- *Komisjon teeb halduskoostöö raames korrapäraselt koostööd 93 kolmanda riigiga ETR-kalapüügi määruuses sätestatud püügi sertifitseerimissüsteemi rakendamiseks.*
- *Alates 2010. aastast on 27 kolmandat riiki teavitatud, et nad võidakse määrata ETR-kalapüügi vastases võitluses koostööd mittetegevateks riikideks.*
- *17 riiki on edukalt võtnud vajalikud meetmed ja neile saadetud teade on tagasi võetud.*
- *EL on osaline ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni kokkuleppes sadamariikide võetavate meetmete kohta (PSMA), mis on esimene siduv rahvusvaheline kokkulepe ETR-kalapüügi vastu võitlemiseks.*

Säästva kalapüügi partnerluslepingud

- *ELil on praegu kolmandate riikidega sõlmitud 13 säästva kalapüügi partnerluslepingute protokolle:*
 - *9 tuunipüügilepingut: Cabo Verde, Côte d'Ivoire, Sao Tomé ja Príncipe, Gabon, Cooki*

¹⁷ Nõukogu otsus (EL) 2019/407.

saared, Seišellid, Mauritius, Senegal ja Gambia (viimase kahe puhul euroopa merluusi komponendiga);

- 4 segalepingut: Gröönimaa, Maroko, Mauritaania ja Guinea-Bissau.

Piirkondlikud kalandusorganisatsioonid

- Piirkondlikud kalandusorganisatsioonid on rahvusvahelised organisatsioonid, mis reguleerivad piirkondlikku kalapüüki avamerel.
- EL on piirkondlike kalandusorganisatsioonide peamine osaline kogu maailmas ning osaleb viies tuunikalaga tegelevas piirkondlikus kalandusorganisatsioonis ja 13 muus kui tuunikalaga tegelevas piirkondlikus kalandusorganisatsioonis.
- EL ja selle liikmesriigid on esitanud Antarktika vete elusressursside kaitse komisjonile kaks merekaitseala ettepanekut: üks Ida-Antarktikas (alates 2012. aastast) ja teine Weddelli meres (alates 2016. aastast). Kui merekaitsealad on heaks kiidetud, kaitstakse nendega 3,207 miljoni ruutkilomeetri suurust ala. Need aitavad olulisel määral kaasa kliimamuutuste vastasele võitlusele ja Antarktika merekeskkonna elurikkuse kaitsmisele.

Piirkondlikud merekonventsioonid

- Piirkondlike merekonventsioonide ja tegevuskavadega nähakse ette valitsustevahelised raamistikud ookeanide ja merede seisundi halvenemise käsitlemiseks piirkondlikul tasandil.
- EL on ELi mereala kolme piirkondliku merekonventsiooni osaline:
 - Helsingi konventsioon – HELCOM (Läänemeri),
 - OSPARi konventsioon – OSPAR (Kirde-Atlandi merekeskkond),
 - Barcelona konventsioon – UNEP-MAP (Vahemere merekeskkond).

Muud vahendid

- Lisaks kahele ookeanialasele partnerlusele Kanada ja Hiinaga on ELil mitu kõrgetasemelist dialoogi ja partnerlust oluliste partneritega.
- EL tagab koostöö oma rahastamisvahendite kaudu, milleks on muu hulgas
 - naabruspõhise arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument „Globaalne Euroopa“ ning
 - Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond (EMKVF).

2. MAAILMAMERE KESTLIKU ARENGU SAAVUTAMINE AASTAKS 2030

2.1 Ookeanid ja kliimamuutused

Ookeanid ja kliimamuutused on omavahel tihedalt seotud: maailmameri ja selle ökosüsteemid on olulised kliima reguleerimiseks ning samal ajal mõjutavad neid suurel määral kliimamuutused. Seetõttu peavad ookeani- ja kliimameetmed käima käsikäes. Positiivne samm selles suunas on ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 26. istungjärgul vastu võetud otsus pidada iga-aastast maailmamerd ja kliimamuutusi käsitlevat dialoogi, et tugevdada maailmamere kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise meetmeid¹⁸.

¹⁸ [Glasgow kliimapaktis](#) tunnustatakse ookeane ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni (UNFCCC) raames ja kutsutakse kõiki töösuundi ja ühendusi üles kaaluma ookeanipõhiste meetmete lõimimist ja tugevdamist.

ÜRO valitsustevaheline kliimamuutuste paneel (IPCC)¹⁹ juhtis tähelepanu kliimamuutustest maailmamerele avalduvale mõjule²⁰. Rõhutati vajadust vähendada otsustavalt kasvuhoonegaaside heitkoguseid ning võtta püsivaid ja jõulisi kohanemismeetmeid. Oluline on ühendada meetmed kõigis, nii ookeane kui ka maismaad puudutavates valdkondades, järgides samal ajal kooskõlastatud lähenemisviisi kliimamuutuste, elurikkuse vähenemise ja saastusega seotud probleemide lahendamiseks.

EL on kooskõlas Pariisi kokkuleppega sätestanud **2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärgi** oma õiguses ning on võtnud kohustuse vähendada merendustegevusest tulenevat kasvuhoonegaaside heidet ja teha kliimamuutustega kohanemisel jätkuvalt edusamme. Euroopa Komisjon pakkus välja rea meetmeid tagamaks, et ELi meretransport aitab selle eesmärgi saavutamisele kaasa. See hõlmab laevade pardal kasutatava energia kasvuhoonegaaside heitemahukuse uut standardit (FuelEU Maritime), ELi heitkogustega kauplemise süsteemi laiendamist meretranspordile ning energia maksustamist, alternatiivkütuste taristut ja taastuvenergiat käsitlevate kehtivate direktiivide läbivaatamist.

Üleilmsel tasandil on kehtestatud uute laevade energiatõhusust reguleeriv raamistik ja 2022. aasta novembris jõustuvad olemasolevate laevade energiatõhususe meetmed. Käimas on ka alternatiivkütuseid kasutavate laevade ohutussuuniste ja järgmiste (keskpika perioodi) meetmete kogumi koostamine. EL on teinud Rahvusvahelisele Mereorganisatsioonile (IMO) ettepaneku üleilmse CO₂ heite maksustamise põhimõtete kohta ja pooldab selle sidumist kütuste kasvuhoonegaaside standardiga üleilmsel tasandil. IMO on alatanud ka kasvuhoonegaaside heite vähendamist laevanduses käsitleva esialgse strateegia läbivaatamise, et oma eesmärgi veelgi ambitsioonikamaks muuta.

Samamoodi jätkab EL tegevust **kalandussektori dekarboniseerimiseks**, et vähendada ka sõltuvust fossiilkütustest (peamiselt diislikütus),²¹ uurides selleks leevendusmeetmeid, kalapüügistrateegiaid ja püügivahendeid, millega vähendatakse heitkoguseid²² ja parandatakse energiatõhusust. Samuti analüüsitakse teaduse ja tehnoloogia arengut, eelkõige ELi teadusuuringute raamprogrammidest, et töötada 2023. aasta alguseks tihedas koostöös kõigi sidusrühmadega välja tegevuskava, mis sisaldab nõuandeid ja parimaid tavasid selle kohta, kuidas saaks muuta kalalaeva energiatõhusamaks ja vähendada selle kasvuhoonegaaside heidet. Analüüs hõlmab ka vesiviljelust.

EL leiab, et **avamere tuule- ja ookeanienergia** on osa lahendusest, mille eesmärk on saavutada 2050. aastaks kliimanetraalsus kooskõlas ELi avamere taastuvenergia strateegiaga²³. ELil on ainulaadsed kogemused avamere taastuvenergia arendamisel ja ta soovib toetada selle arendamist kogu maailmas, nagu seda ka seni on tehtud²⁴.

Kliimamuutusi leevendada ja nendega kohaneda võidakse ka **looduspõhiste lahenduste**²⁵ abil, millega suurendatakse süsiniku sidumist ja säilitamist, vähendatakse rannikualade riske

¹⁹ Eriaruanne ookeani ja krüosfääri kohta muutuvast kliimast, mida täiendab valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli (IPCC) kuues hindamisaruanne, mis avaldatakse 2022. aastal.

²⁰ Süsinikdioksiidi absorptsioon (25 % inimtekkelisest CO₂ heitest) ja lisasoojus (90 % kasvuhooneefektist tulenevast lisasoojusest maailmas) põhjustab ookeanide hapestumist ja soojenemist, mis omakorda põhjustab meretaseme tõusu, äärmuslikke ilmastikutingimusi, korallide pleekimist, kihistumist, hapnikusisalduse vähenemist, nn surnud alasid ning muutusi bioloogilises tootlikkuses ning liikide ja elupaikade levikus.

²¹ See on muutunud veelgi pakilisemaks Venemaa sõjalise agressiooni tõttu Ukrainas ja ELi kalalaevastiku toetamiseks võetud kriisimeetmete tõttu, vt [Kalandus: teine kriisimeetmete pakett \(europa.eu\)](#).

²² Näiteks uurib EL teatavaid püügitehnikaid, mis teadaolevalt häirivad sette süsinikureservuaare.

²³ COM(2020) 741

²⁴ Nt Ameerika Ühendriikide, India, Jaapani, Vietnami ja Lõuna-Aafrikaga.

²⁵ UNEP/EA.5/Res.5

ning pakutakse mitmeid muid hüvesid, nagu parem veekvaliteet ning ökosüsteemide ja kogukondade suurem säilenõtkus.

Seos kliimamuutuste, ökosüsteemide seisundi halvenemise ennetamise ja elurikkuse vähenemise vahel

- *Kõigis 21. sajandi heitestsenaariumides nähakse ette mereloomakoosluste üleilmse biomassi ja püügipotentsiaali vähenemine ning liigilise koosseisu muutumine.*
- *See tekitab probleemi ookeanide ja kalavarude rahvusvahelisele ja riiklikule majandamisele. Kalavarude jaotuse muutmine jurisdiktsioonide vahel võib destabiliseerida kehtivaid rahvusvahelisi kalanduskokkuleppeid ja suurendada rahvusvaheliste konfliktide ohtu.*
- *Nõudlus piiriülese kalavarude majandamise järele võib suurenedada, kusjuures erilist tähelepanu pööratakse kalavarude kohandamisele ja säilenõtkusele.*
- *Ettevaatusprintsipi tugevdamiseks jätkab EL ülepüütud või ammendunud kalavarude taastamist ja kalavarude majandamise strateegiate rakendamist.²⁶*

Ökosüsteemi murdepunktide mõistmine

- *Vaja on tõhustada süsiniku säilitamise ja süsinikuvoogude kvantifitseerimist mere ökosüsteemides ning paremini mõista ökosüsteemi kliimast tingitud murdepunkte.*
- *Samuti tuleb paremini kvantifitseerida meretaseme tõusule reageerimisega seotud kulusid ja tulusid. Meretaseme tõus võib mõjutada ka lähtepunkte, mille alusel määratakse kooskõlas ÜRO mereõiguse konventsiooniga kindlaks erinevad merendusõigused.*

Huvi ookeanipõhise süsinikdioksiidi eemaldamise (CDR) vastu kasvab. Londoni konventsiooni protokolliga lubatakse ja reguleeritakse süsiniku kogumist ja sidumist merealustes geoloogilistes formatsioonides ning sellega keelatakse ookeanide väetamine, välja arvatud teadusuuringute eesmärgil²⁷.

EL on osaline bioloogilise mitmekesisuse konventsioonis, milles kutsutakse üles tagama, et kliimaga seotud geotehnilised tegevused, mis võivad mõjutada elurikkust, ei leia aset enne, kui on olemas piisav teaduslik alus sellise tegevuse õigustamiseks ning võetakse asjakohaselt arvesse keskkonnale ja elurikkusele avalduvaid riske ning nendega seotud sotsiaalseid, majanduslikke ja kultuurilisi mõjusid²⁸.

2.2 Võitlemine merereostusega

EL on pühendunud igasuguse reostuse, eelkõige maismaalt merre sattuva reostuse peatamisele. Merekeskkonna plastireostus on alates 1980. aastast kümnekordistunud ja vajab üleilmset reaktsiooni. Alates plastistrateegia vastuvõtmisest (2018) on EL oma diplomaatiliste jõupingutuste kaudu olnud edasiviiv jõud plastireostuse vastu võitlemisel nii rahvusvahelisel tasandil kui ka liidus. EL osaleb aktiivselt üleilmsetes läbirääkimistes, et saavutada 2024. aastaks ambitsioonikas õiguslikult siduv üleilmne plastileping, nagu lepiti kokku ÜRO Keskkonnaassambleel (UNEA5). Samuti on ta kindlalt otsustanud oluliselt vähendada toitaineid ja keemilistest pestitsiididest tulenevat, muu hulgas põllumajandusest lähtuvat maismaareostust ning võtta otsustavaid meetmeid, mis on esitatud ELi nullsaaste

²⁶ Valitsustevaheline kliimamuutuste paneel (2019): eriaruanne ookeani ja krüosfääri kohta muutavas kliimas (Special Report on the Ocean and Cryosphere in a Changing Climate).

²⁷ [Jäätmete ja muude ainete kaadamisest põhjustatud merereostuse vältimise konventsioon \(imo.org\)](https://www.imo.org)

²⁸ Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni otsus X/33 [UNEP/CBD/COP/DEC/X/33](https://www.unep.org/cbd/cop/dec/x/33)

tegevuskavas. Barcelona konventsiooni pöördelise tähtsusega otsus esitada IMO-le ettepanek, millega määratakse Vahemeri väävlioksiidi heite kontrollimise piirkonnaks, vähendab laevade põhjustatud reostust olulisel määral.

Merre uputatud laskemoonast tuleneva reostuse ohuga tuleb tegeleda koostöös kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega. Eeldatakse, et järgmise 5–10 aasta jooksul suureneb I ja II maailmasõja ajal uputatud laskemoona leke, mis ohustab merekeskkonda ning kalureid ja muid meremehi.

2.3 Nn avatud registritena toimivate lipuriikide kohustuste täitmise soodustamine

EL suurendab jõupingutusi, et lahendada probleemid, mis on seotud nn avatud registritena toimivate lipuriikidega, kelle mõned laevakäitajad on valinud selleks, et kasutada ära puudusi teatavate riikide rahvusvaheliste kohustuste täitmisel või saavutada kontrolli nende lipu all registreeritud laevade (kalandus ja meretransport) üle.

Avatud registrite ja lipuriikide ülesannetega seotud probleemid

- *Kalanduse puhul on üks peamisi ebaseaduslikule, teatamata ja reguleerimata (ETR-) kalapüüjile kaasaaitavaid tegureid see, et teatavad lipuriigid ei kontrolli piisavalt oma kalalaevu. EL peab tagama, et kõik lipuriigid täidaksid oma rahvusvahelisi kohustusi ETR-kalapüüjiga võitlemisel.*
- *Kuna nendes lipuriikides on tahtlikult nõrk valitsusepoolne järelevalve, samuti reeglina vähene reguleerimissuutlikkus, registreerivad ettevõtjad end väljaspool oma koduriiki.*
- *Selleks et vältida laevade säästva ja ohutu ringlussevõtu kohustust, kui need jõuavad oma kasutusaja lõppu, kasutavad mõned laevaomanikud tavaliselt teatavaid avatud registreid, mis on tuntud selle poolest, et nad rakendavad mereõigust puudulikult. Lipu vahetamine enne lammutamist on levinud tava, mis märkimisväärselt takistab kasutuselt kõrvaldatud laevade ringlussevõttu käsitlevate asjakohaste ELi õigusaktide tõhusat rakendamist²⁹.*

Sellela seoses on oluline, et EL jätkaks äriühingute struktuuride tegelike tulusaajate läbipaistvuse poole pürgimist, nii et ELis ja väljaspool seda registreeritud laevade puhul oleks võimalik teha kindlaks need, mis tegelevad võimaliku ebaseadusliku tegevusega või täidavad puudulikult rahvusvahelisi ja muid kohustusi merenduse, kalanduse, keskkonna, maksustamise, töötajate ja tööõiguste valdkonnas, ning võtta vajalikke meetmeid.

Merereostuse vastases võitluses on oluline ka see, et laevaomanikke, kes reostavad tahtlikult, oleks võimalik kiiresti ja tõhusalt tuvastada. Olenemata ELi õigusaktidest, milles käsitletakse laevade põhjustatud merereostuse vältimist, laevajäätmete üleandmist ning suuremaid järelevalve- ja jõustamisalaseid jõupingutusi,³⁰ heidetakse naftat ja muid saasteaineid Euroopa vetes endiselt ebaseaduslikult merre ning selle avastamine ja seega ka süüdistuste esitamise arv on endiselt väike. On kindlaks tehtud raskusi, mis on seotud eeskirjade jõustamisega riikidevahelise meretranspordi kontekstis, kusjuures ELi liikmesriikide karistusliigid ja -määrad on erinevad.

²⁹ Määrus (EL) nr 1257/2013

³⁰ Direktiiv 2005/35/EÜ; direktiiv (EL) 2019/883; <https://portal.emsa.europa.eu/web/csn>

2.4 Üleminek üleilmsele kestlikule sinisele majandusele

Sinine majandus³¹ peaks lähiaastatel kasvama³². Koosõlas sinise majanduse lähenemisviisiga püüab EL edendada majanduskasvu, parandada toimetulekut, tagades samal ajal mereressursside säästva kasutamise ja rannikukogukondade heaolu.

Lisaks aitavad mereannid olulisel määral kaasa toiduga ja toitumisalasele kindlustatusele. Maailma suurima mereandide impordituruna püüab EL tagada, et turule sisenevad ainult säästvalt hangitud ja toodetud tooted. Kalavarude ja kestliku vesiviljeluse tõhus majandamine on toidusüsteemi positiivse ümberkujundamise eeltingimus.

Seetõttu on ELi eesmärk ETR-kalapüügi määrusega tagada, et ebaseaduslikult püütud kalandustooted ei jõuaks ELi turule. EL jätkab oma poliitilise strateegia tugevdamist, töötades selles raamistikus välja asjakohased IT-vahendid, sealhulgas digiteeritud püügi sertifitseerimissüsteemi.

Koosõlas strateegiaga „Talust taldrikule“³³ esitab komisjon seadusandliku ettepaneku kestlike toidusüsteemide raamistiku kohta, et lõimida kestlikkus kõikidesse toiduga seotud poliitikavaldkondadesse ning tugevdada toidusüsteemide, sealhulgas kalandus- ja vesiviljelustoodete säilenõtkust. Komisjon kaalub toiduainete impordiga seotud asjakohaseid kestlikkusnõudeid koosõlas ELi rahvusvaheliste kohustustega, eelkõige WTOs. Raamistik sisaldab ka eeskirju toiduainete kestlikkust käsitleva teabe esitamise kohta (kestlikkust tähistav märgistus).

Kestlik sinine majandus peab tuginema kestlikule rahandusele. EL suurendab investeeringuid maailmamere seisundisse ja kestlikule sinisele majandusele üleminekusse. ELi investeerimisplatvorm „BlueInvest“ suunab kestliku sinise majanduse rahastamist nii ELis kui ka mujal.

Kestlikku tegevust käsitlevas ELi taksonoomiamääruses³⁴ määratletakse kestlik rahastamine ja investeerimine, koostades keskkonnakestlike majandustegevusalade loetelu. Selles on sätestatud ka põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kriteeriumid majandustegevuse jaoks. Taksonoomia aitab suunata investeeringud mereressursside säästvasse kasutamisse ja kaitsesse ning sellega juhendatakse ettevõtjaid, tagades, et nende tegevus on selle eesmärgiga koosõlas.

2.5 Ookeanide lõimitud majandamine merekaitsealade ja mereruumi planeerimise kaudu

Pidevalt kasvav nõudlus maailmamere kasutamise järele nõuab mereruumi lõimitud planeerimist, milles võetakse nõuetekohaselt arvesse kõigi merendussektorite huve, nende mõju merekeskkonnale ning nende panust kliimamuutustesse ja elurikkuse vähenemisse. Ökosüsteemipõhisele lähenemisviisile tuginedes võib mereruumi planeerimisega toetada säilitamise ja taastamisega seotud eesmärkide saavutamist ning aidata kaasa kestlikule sinisele majandusele. EL on saanud selles valdkonnas märkimisväärseid kogemusi ning teeb koostööd UNESCO valitsustevahelise okeanograafiakomisjoniga (IOC-UNESCO), et

³¹ „Sinine majandus“ – mere ja selle ressursside kestlik kasutamine ja ühtne visioon, millega hoitakse kontrolli all kumulatiivne mõju mereökosüsteemidele ja tagatakse nõuetekohane konsulteerimine kõigi sidusrühmadega.

³² Väljakuunenud sinise majanduse sektorid loovad 4,5 miljonit otsest töökohta ja nende käive on ligikaudu 650 miljardit eurot; [ELi sinise majanduse 2020. aasta aruanne – Euroopa Liidu Väljaannete Talitus \(europa.eu\)](#)

³³ COM(2020) 381 final

³⁴ Määrus (EL) 2020/852

edendada seda rahvusvahelisel tasandil mereruumi planeerimise üleilmse algatuse³⁵ kaudu. Mereruumi planeerimisega edendatakse piiriülest koostööd ning see aitab minimeerida ruumiga seotud konflikte ja hallata kumulatiivset mõju kogu maailmas.

EL edendab hästi hallatud merekaitsealade ja muude tulemuslike piirkonnapõhiste kaitsemeetmete representatiivset, ökoloogiliselt sidusat võrgustikku, et need alad kataksid 2030. aastaks 30 % mereruumist. Need on tõestatud vahendid elurikkuse taastamiseks ja varude säilitamiseks, süsiniku looduslikuks sidumiseks ja kestlike tavade toetamiseks.

3. TURVALISUSE JA OHUTUSE TAGAMINE MEREL

3.1 Turvalisus merel

EL kui meresõidu turvalisuse tagaja

- *Meresõidu turvalisus on säästva sinise majanduse ning üldise rahu ja stabiilsuse eeltingimus. See kaitseb seaduslikku tegevust tegelike või võimalike ohtude eest, mis on seotud vaenulike, ebaseaduslike ja ohtlike operatsioonidega merel. Samuti võimaldab see mereliste ühenduste kaudu katkematut kaubavoogu. Ühtlasi on see ookeanide majandamise tervikliku lähenemisviisi lahutamatu osa.*
- *Konkurents rahvusvahelistes vetes ja reeglitel põhineva mitmepoolse korra probleemid teravnevad.*
- *EL kui tunnustatud meresõidu turvalisuse tagaja rahvusvahelisel tasandil on kindlalt vastu igasugusele ühepoolsele tegevusele, mis seab ohtu rahu, turvalisuse ja stabiilsuse merel ning on vastuolus rahvusvahelise õigusega.*
- *Kooskõlas ÜRO mereõiguse konventsiooniga on EL võtnud oma kohuseks järgida õigusriigi põhimõtet ning tagada merel rahu ja turvalisus mitmepoolsuse ja eeskirjadel põhinevate piirkondlike merendusjulgeoleku struktuuride kaudu ning tehes koostööd oma partneritega.*

Kooskõlas oma merendusjulgeoleku strateegiaga tugevdab EL jätkuvalt oma rolli meresõidu turvalisuse tagajana nii oma piirides kui ka nendest väljaspool. Seejuures lähtutakse valdkonnaülesest lähenemisviisist meresõidu turvalisusega seotud probleemide ja ohtude, sealhulgas küber- ja hübriidrünnakute, kliimamuutuste kasvava mõju, keskkonnaseisundi halvenemise ning sellest stabiilsusele ja julgeolekule avalduvate ohtude muutuvale olemusele. Erilist tähelepanu pöörab EL oma äärepoolseimate piirkondade vajadustele, kuna nimetatud ohud mõjutavad eriti just neid piirkondi.

Strateegilises kompassis kinnitatakse ka ELi otsustavust investeerida meresõidu turvalisusesse ja oma üleilmse kohalolekusse, et tagada takistamatu juurdepääs meresidekoridoridele ja järgida rahvusvahelist mereõigust. Selles sätestatakse ELi kavatsus kasutada täiel määral ära oma merendusala partnerluse poliitikat, nt sadamakülastuste, ühisõppuste ja suutlikkuse suurendamise kaudu.

EL jätkab koostööd oma meresõidu turvalisuse piirkondlike partneritega, et tegeleda selliste üleilmsete ja piirkondlike osalejate suurenenud kohalolekuga, kellest mõned ei kõhkle kasutamast ebastabiilsetes piirkondades ebaseaduslikke jõude ja õõnestavad sellega rahvusvahelisi jõupingutusi rahu ja stabiilsuse saavutamiseks, destabiliseerivad riike ja nende majandust ning osalevad inimõiguste rikkumises.

³⁵ <https://www.mspglobal2030.org/unesco-and-european-commission-launch-new-flagship-guide-on-msp/>.

EL jätkab suundumuste tähelepanelikku jälgimist ja reageerib kiiresti meresõidu turvalisust ähvardavatele ohtudele, tehes koostööd oma partnerite, näiteks NATOga. Tuginedes oma kogemustele võitluses sellise rahvusvahelise kuritegevuse vastu merel, nagu piraatlus India ookeani lääneosas ning inimeste ebaseaduslik üle piiri toimetamine ja inimkaubandus Vahemerel, jätkab EL jõupingutusi, et säilitada avatud ja ohutu juurdepääs avamererele. Sel eesmärgil on EL otsustanud pikendada Guinea lahe koordineeritud merelise kohaloleku kontseptsiooni rakendamist veel kahe aasta võrra ja alustada nimetatud kontseptsiooni rakendamist India ookeani loodeosas. EL kaalub koordineeritud merelise kohaloleku kontseptsiooni kohaldamist ka muudes võimalikes huvipakkuvates merepiirkondades. Lisaks aidatakse jätkuvalt suurendada kolmandate riikide suutlikkust jälgida oma merendusvaldkonda ning tagada meresõidu turvalisus ja õiguskaitsealane suutlikkus.

3.2 Ohutus merel ja inimväärsete töötingimuste edendamine kogu maailmas

Kalandus- ja merendussektoris valitsevad keerulised, ohtlikud ja suure riskiga töötingimused, mida COVID-19 pandeemia on ainult süvendanud. Surmajuhtumite ja vigastuste arv on endiselt lubamatult suur. Võõrtöötajad on ebakindlate tingimuste, kuritarvituste ja ebavõrdse kohtlemise suhtes eriti haavatavad.

Ookeanide majandamise tegevuskava ja ühise kalanduspoliitika kaudu edendab EL inimväärset tööd kalanduses kooskõlas Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni, Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni ning ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO) eesmärkidega ning koostöös partnerriikidega. EL jätkab ILO kalandustöö konventsiooni nr 188 ja muude asjakohaste rahvusvaheliste standardite,³⁶ eelkõige ILO konventsioonides sätestatud standardite³⁷ ratifitseerimise ja tõhusa rakendamise edendamist. Selleks kasutatakse säästva kalapüügi partnerluslepinguid, eelkõige sotsiaalvaldkonna juhtimist käsitlevate ühtsete sätete rakendamise kaudu, ning vajaduse korral piirkondlikke kalandusorganisatsioone. Kahepoolsetes dialoogides ning piirkondlikel ja rahvusvahelistel foorumitel käsitleb EL sunniviisilist tööd ja muid töövorme, millega rikutakse inimõigusi kalanduse valdkonnas, sealhulgas juhul, kui need avastatakse ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastase võitluse raames. Teatisega inimväärse töö kohta kogu maailmas³⁸ tõhustatakse ELi strateegiat inimväärse töö edendamiseks üleilmsel tasandil ja määratletakse peamised vahendid ELi poliitika kaudu.

EL ja selle liikmesriigid on esirinnas ka meresõiduohutuse alaste õigusaktide täiustamisel ja kvaliteetsete standardite edendamisel üleilmsel tasandil Rahvusvahelises Mereorganisatsioonis, samuti ELi tasandil. Eesmärk on kõrvaldada normidele mittevastav laevaliiklus, suurendada reisijate ja meeskondade kaitset, vähendada käitamisega seotud või juhusliku keskkonnareostuse (nt naftareostus, konteinerite kadumine) ohtu ning tagada, et häid tavaid järgivaid ettevõtjaid ei panda majanduslikult ebasoodsasse olukorda võrreldes nendega, kes on laevaohutusega seoses valmis valima nõ otseteid. Komisjon ja liikmesriigid võivad loota Euroopa Meresõiduohutuse Ameti tehnilisele ja teaduslikule abile.

³⁶ Töötingimusi ja töötajate õigusi käsitlevaid kehtivaid rahvusvahelisi standardeid tuleks tõhusalt edendada ja rakendada, et tagada kõigile ohutus merel. Äärmiselt oluline on Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) 2006. aasta muudetud meretöönormide konventsiooni (MLC, 2006) laiema ratifitseerimise ja tõhusa rakendamise soodustamine. EL edendab ühise kalanduspoliitika ja selle välismõõtmel kaudu inimväärset tööd kalanduses kooskõlas Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni, Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni ning ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO) eesmärkidega ning koostöös partnerriikidega.

³⁷ Sealhulgas IMO kalalaevade töötajate väljaõppe, diplomeerimise ja vahiteenistuse aluste konventsioon (STCW-F).

³⁸ COM(2022) 66 final

Transpordisüsteemi ohutus ja turvalisus on ülitähtsad ning EL on selles valdkonnas jätkuvalt maailmas esirinnas. Lipuriigi kohustusi, sadamariigi kontrolli ja õnnetuste uurimist käsitlevate ELi õigusaktidega aidatakse kaasa ohutule, turvalisele ja tõhusale meretranspordi toimimisele. Otsustava tähtsusega on pidevad jõupingutused, kuhu kaastakse rahvusvahelised, riiklikud ja kohalikud ametiasutused, sidusrühmad ja kodanikud.

4. OOKEANIALASTE TEADMISTE ARENDAMINE

Ookeaniteadus, vaatlus, keskkonnaseire ja prognoosimine on äärmiselt olulised selleks, et võtta **tõendus põhiseid meetmeid ookeani kaitsmiseks ja säästvaks majandamiseks**. Meie ookeanialastes teadmistes on ikka veel liiga palju lünki. Maailmamere seisundi kriitilise olukorraga seotud meetmed ja lahendused ning säästva sinise majanduse arendamine sõltuvad meie teadmiste tasemest, arusaamisest ja innovatsioonisuutlikkusest.

EL on pühendunud ÜRO ookeaniteaduse kestliku arengu aastakümnele (2021–2030). Euroopa teadus- ja innovatsioonipoliitikaga antakse panus ELi muutusi toova rohelise kokkuleppe tegevuskavasse, hoogustatakse ja kiirendatakse seda.

Programm „Euroopa horisont“: ELi keskne teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamisprogramm (2021–2027)

- Programmiga „Euroopa horisont“ nähakse mere- ja merenduslaste küsimuste rahastamiseks ette ligikaudu 350 miljonit eurot aastas. Sellega toetatakse ookeanialaste teadmiste kogumist ning stimuleeritakse uusi ideid ja algatusi ookeaniprobleemide lahendamiseks.
- Programmiga „Euroopa horisont“ eraldatakse ajavahemikul 2021–2023 Euroopa missioonile „Meie ookeanide ja vete taastamine 2030. aastaks“ veel 110 miljonit eurot aastas. Missiooni eesmärk on tutvustada praktilisi lahendusi vee puhastamiseks, kahjustatud ökosüsteemide taastamiseks ja sinise majanduse üleminekuks kliimanetraalsusele.

EL annab eeskju heade tavade järgimisel, **jagades mereandmeid ja ookeanivaatlusi**. ELi liikmesriikide kohustus jagada mereandmeid ning teha ELi ja piirkondlikul tasandil koostööd andmete kogumise ja seire parandamiseks on merestrategia raamdirektiivis selgelt sätestatud ning seda võiks täiendada ookeanivaatlusalgatuses mereandmete kogumise struktureerimiseks ja ühtlustamiseks Euroopas. Euroopa merede olukorda käsitlev teave ja andmed tehakse kättesaadavaks WISE Euroopa mereteabesüsteemis³⁹ ning Euroopa merevaatlus- ja andmevõrgus. Copernicuse merekeskkonna seire teenusega⁴⁰ pakutakse tasuta ja avatud mereandmeid ning reaajas ookeanide seiret, prognoosimist ning koos Copernicuse kliimamuutuste teenusega⁴¹ ookeani kliimaseire ja prognoosimise teenuseid nii ELi merepiirkondade kui ka maailmamere jaoks. EL on oluline partner G7 raames tehtud merede ja ookeanide tulevikku käsitlevas algatuses ja GEO sinist planeeti käsitlevas algatuses, et anda üldsusele teavet ookeanide ja rannikualade kohta. Digiteerimine ja täiustatud vahendid võivad optimeerida ja toetada merel toimuva tegevuse kestlikkust.

ELi teadusprogrammidega toetatakse selliste tõendite kogumist, mida kasutavad üleilmsed teadusasutused, sealhulgas sõltumatud teaduskomisjonid, valitsustevaheline kliimamuutuste

³⁹ [WISE Marine — Euroopa mereteabesüsteem \(europa.eu\)](http://wise.marine.eu)

⁴⁰ <https://www.copernicus.eu/et/copernicus-services/marine>

⁴¹ <https://www.copernicus.eu/et/copernicus-services/climate-change>

paneel (IPCC) ning valitsustevaheline bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteemi teenuseid käsitlev teaduslik-poliitiline foorum (IPBES), mis pakuvad otsuste tegemiseks sihipärast toetust. **Uus või täiustatud olemasolev rahvusvaheline kahesuunaline teadus- ja poliitikaekspertide liides** võiks anda lisaväärtust ning edendada ookeanide heaolu ja kestlikkust, hinnata teadmisi ja toetada poliitika kujundamist.

EL võtab meetmeid **maailmamerealaste teadmiste** arendamiseks ja toetab jätkuvalt kodanike kaasamise meetmeid, et soodustada muutusi arusaamades, väärtustes, hoiakutes ja isiklikus käitumises, millega edendada kestlikke tavasid. Samuti on EL alustanud koostööd UNESCO valitsustevahelise okeanograafia komisjoniga, et laiendada maailmamerealaste teadmisi.

Teadusdiplomaatiaga aidatakse kaasa vastastikusele mõistmisele ning ühistele visioonidele ja meetmetele. EL suhtleb kolmandate riikide ja organisatsioonidega oma teaduspartnerluste, projektide ja rahastamise kaudu programmi „Euroopa horisont“ ja instrumendi „Globaalne Euroopa“ raames. Piirkondlikel mereorganisatsioonidel on oluline roll piirkondlike merealaste teadmiste kogumisel ja merekeskkonna seisundi vastastikusel mõistmisel.

KOKKUVÕTE

Käesoleva ühisteatisega kutsutakse ELi ja selle liikmesriike üles suurendama jõupingutusi, et kaitsta puhast, heas seisundis, tootlikku ja säilenõtket maailmamerd, mida kasutatakse kestlikult ohututes ja õiglastes töötajimustes, tagades samal ajal stabiilsuse ja turvalisuse merel. Ühisteatis ei tugine mitte ainult ELi ja selle liikmesriikide rahvusvahelisele rollile usaldusväärsete partnerite ja kestlikkuse häälekate toetajatena, vaid ka eeskujude ja vastutustundlike osalejatena, kelle eesmärk on tõsta rahvusvahelisi standardeid kaasaval viisil ja laiaulatuslikult koos rahvusvaheliste partneritega kõigi ühiste eesmärkide nimel tegutsevate koostöökanalite kaudu.

Komisjon ja kõrge esindaja teevad nende meetmete rakendamiseks koostööd Euroopa Parlamendi, nõukogu, ELi liikmesriikide ning muude asjaomaste ELi ja rahvusvaheliste institutsioonidega.